

Posudek na diplomovou práci Kateřiny Protivové

Způsobilost být dědicem

I. Aktuálnost tématu

Diplomantka zvolila za téma svého výzkumu problematiku způsobilosti být dědicem. Téma neotřelé a velmi aktuální. Dědické právo-úzece provázané s právem vlastnickým-se díky zevrubné úpravě přinášející mnohem „sofistikovanější“ právní úpravu těší ve společnosti stále velké pozornosti. Rozmanité společenské situace, prodlužování lidského věku a růst bohatství ve společnosti s velkou naléhavostí kladou otázku, kdo a za jakých podmínek má způsobilost stát se dědicem po jiné osobě. Způsobilost být dědicem lze dát do souvislosti se způsobilostí povolat dědice, i to je otázka v právní praxi velmi aktuální a zřejmě ještě obtížnější (srov. aktuální judikaturu Nejvyššího soudu).

II. Splnění vytýčeného cíle

Autorka si v úvodu práce vytýčila cíl provést kvalitativní analýzu právní úpravy dědické způsobilosti, v jejím rámci řeší i postavení nascitura jako způsobilého dědice. Je si dobře vědoma, že s otázkou dědické způsobilosti úzce souvisí i problematika dědické nezpůsobilosti, včetně možnosti jejího prominutí a zda je její úprava v zákoně přiléhavá či tomu již není. Její pozornost (na několika místech) vzbudilo o i legislativní řešení právní úpravy vydědění nezpůsobilého dědice, správně si klade otázku zda se nejedná již o nadbytečný právní institut. Po důkladné analýze podané v závěru práce, přináší dobré argumenty, proč tomu tak není (srov. s. 54).

Aby autorka mohla vytýčené cíle splnit, rozvrhla práci do přehledných čtyř částí, i když těžiště práce lze spatřovat v její kapitole druhé a třetí. Přínos účinné právní úpravy spatřuje -kromě jiného-i. v právní úpravě zřeknutí se dědického práva Dochází k závěru, že ne všechny důvody dědické nezpůsobilosti jsou zdařile formulovány a vymezeny; v té souvislosti upozorňuje zejména na § 1482 odst.2 o.z. S použitím analytické metody dospěla k závěru, že občanský zákoník stanoví široký počet důvodů, které mají za následek dědickou nezpůsobilost, tyto důvody zákon však vymezuje mnohdy až příliš široce a k jejich naplnění používá formulace, jejich výklad může být v mnohých případech sporný (s.54). Autorčin závěr lze vyložit tak, že vyznívá ve prospěch zcela konkrétních (kazuisticky vymezených) důvodů, které by jednoznačně určily nezpůsobilého dědice. Takový důvod je znám z předchozí právní úpravy. Podle § 469a odst. 1 písm.c) zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů mohl zůstavitel vydědit potomka, který byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody, v trvání nejméně jednoho roku. Taková úprava skutečně nepřinášela

v právní praxi větší problémy, nicméně do nové právní úpravy jako důvod vydědění převzata nebyla (srov. však její odraz v rámci dědické nezpůsobilosti v § 1481). Právní úprava dala přednost obecněji vyjádřeným důvodům vydědění a přesunula tak odpovědnost za posouzení naplnění předpokladů vydědění soudům (soudním komisařům). Autorku lze v této souvislosti upozornit že podobný (tj. obecně formulovaným důvodům vydědění se příklání i ostatní občanské zákoníky kontinentální i zámořské). Bylo by možné uvažovat i o prohloubení výkladu o rozdílech mezi dědickou nezpůsobilostí a jednotlivými důvody vydědění.

III. Zvolené metody zpracování

K dosažení cílů práce autorka vhodně zvolila metodu analytickou, gramatickou a komparativní. S uvedenými metodami lze souhlasit.

IV. Přínos diplomové práce

Autorka dokázala velmi dobře podat zasvěcený výklad důležité soukromoprávní otázky, která má i nezanedbatelné přesahy do jiných částí občanského zákoníku. Práce je dobře uspořádána, autorka se vyjadřuje kultivovaným jazykem, text je čtivý (snad jako výjimku potvrzující uvedený závěr lze uvést nepřehledné souvětí na s.10 poslední odstavec). Srovnání české právní úpravy s vybranými instituty německého dědického práva úroveň práce vhodně umocňuje.

Předložená diplomová práce Kateřiny Protivové vyhovuje požadavkům kladeným na diplomové práce, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Předběžná klasifikace: výborně-velmi dobře

K rozpravě navrhuji problematiku způsobilosti být dědicem ve vztahu k ustanovení § 17 občanského zákoníku.

V Praze dne 3.5.2020

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.